

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2017-09-05

Närvarande: F.d. justitieråden Severin Blomstrand och Olle Stenman samt justitierådet Svante O. Johansson.

Ändrade mediegrundlagar

Enligt en lagrådsremiss den 22 juni 2017 har regeringen (Justitiedepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i tryckfrihetsförordningen,
2. lag om ändring i yttrandefrihetsgrundlagen,
3. lag om ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunniga Lisa Englund Krafft och Zlata Tuco.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Allmänt

Enligt tryckfrihetsförordningen i dess nuvarande lydelse är tryckfriheten förbehållen svenska medborgare. Detsamma gäller rätten att ta del av allmänna handlingar. Yttrandefrihetsgrundlagen i dess nuvarande lydelse begränsar på motsvarande sätt yttrandefriheten i de medier som omfattas av den grundlagen. I lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden (tillämpningslagen) finns bestämmelser som utvidgar rättigheterna till förmån för utlänningar.

I remissen föreslår regeringen att denna reglering ändras så att rättigheterna enligt grundlagarna ska gälla för svenska och utländska fysiska personer samt, där så anges, för juridiska personer. Begränsningar ska kunna föreskrivas i tillämpningslagen.

Lagrådet godtar att regleringen ändras på detta sätt. Emellertid har de nya bestämmelserna fått en utformning som inte är invändningsfri.

I 1 kap. 1 och 7 §§ och 2 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen samt 1 kap. 1 och 10 §§ yttrandefrihetsgrundlagen används uttrycket "var och en" i stället för det nuvarande uttrycket "svensk medborgare". Därigenom klargörs att bestämmelserna är tillämpliga inte bara på svenska fysiska personer utan även på utländska fysiska personer. Under föredragningen har framhållits att uttrycket "var och en" används bara i fråga om fysiska personer. På andra ställen i grundlagarna, där grundlagsskyddet enligt nuvarande lydelse omfattar både svenska medborgare och svenska juridiska personer, anges att skyddet tillkommer varje fysisk och juridisk person. I 14 kap. 5 § tryckfrihetsförordningen och 12 kap. 3 § yttrandefrihetsgrundlagen föreskrivs att för andra än svenska medborgare och svenska juridiska personer särskilda begränsningar får göras genom lag i fråga

om tryckfriheten och allmänna handlingars offentlighet respektive yttrandefriheten.

En konsekvens av regleringen är att de grundläggande rättigheterna enligt tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen inte tillkommer juridiska personer. Under föredragningen har hänvisats till att uttrycket "var och en" används i 2 kap. regeringsformen för att ange vem grundläggande fri- och rättigheter tillkommer. Det har också framhållits att rättigheterna i rättspraxis har utsträckts till att gälla juridiska personer.

Regeringens uppfattning tycks vara att tryckfriheten och yttrandefriheten ska tillkomma även juridiska personer. Det bör i så fall föreskrivas uttryckligen i grundlagarna.

Med remissens reglering framstår de föreslagna 14 kap. 5 § tryckfrihetsförordningen och 12 kap. 3 § yttrandefrihetsgrundlagen som motsägelsefulla. Paragraferna förutsätter att det finns bestämmelser om rättigheter för juridiska personer och föreskriver att dessa rättigheter kan begränsas genom lag. Men förutsättningen är inte uppfylld; rättigheterna gäller för "var och en", dvs. enligt vad som har upplysts under föredragningen bara fysiska personer.

Det anförda bör övervägas under den fortsatta beredningen.

Förslaget till lag om ändring i tryckfrihetsförordningen

1 kap. 1 §

I paragrafens andra stycke anges principen att var och en har rätt att ge ut skrifter utan att det allmänna "lägger ut hinder mot" detta i förväg.

Att någon "lägger ut hinder" mot utgivning av skrifter används enbart i förevarande paragraf. I övrigt används uttrycket "hindrar" (se t.ex. 1 kap. 8 § tryckfrihetsförordningen). Detta modernare och ledigare sätt att uttrycka saken bör användas även i förevarande paragraf.

Enligt sista stycket får inga andra begränsningar finnas än de som följer av denna grundlag. I 14 kap. 5 § föreskrivs att vissa begränsningar får göras i vanlig lag. Bestämmelserna förefaller motsägelsefulla. Under föredragningen har framhållits att 14 kap. 5 § ingår i grundlagen och att det nu aktuella stycket alltså är förenligt med den bestämmelsen.

Bestämmelsen är oklar och överflödig. Lagrådet förordar att den utgår.

Lagrådet hänvisar vidare till vad Lagrådet har anfört under rubriken "Allmänt".

1 kap. 4 §

I första styckets första mening föreskrivs att en periodisk skrift enligt utgivningsplanen ska ges ut vid särskilda tider, under en bestämd titel och med minst fyra nummer eller häften årligen. I den nuvarande bestämmelsen, 1 kap. 7 § tryckfrihetsförordningen, uttrycks detta något annorlunda. Där föreskrivs att det ska vara fråga om en skrift som enligt utgivningsplanen är avsedd att under en bestämd titel utgivas med minst fyra vid särskilda tider utkommande nummer eller häften årligen. I författningskommentaren sägs att ändringarna är endast språkliga och redaktionella. Någon saklig ändring är alltså inte avsedd.

Av den nuvarande lydelsen framgår det tydligare än av remissens förslag att "särskilda tider" hänför sig till "minst fyra nummer eller häften årligen". Lagrådet förordar att paragrafen utformas i närmare överensstämmelse med den nuvarande lydelsen.

1 kap. 5 §

I paragrafen finns bestämmelser om bilagor till periodiska skrifter i form av program eller tekniska upptagningar. Enligt första styckets andra mening gäller paragrafen endast om förutsättningar i tre punkter är uppfyllda. Alla tre punkterna handlar om innehållet. Enligt den första punkten ska innehållet vara särskilt anpassat till personer med funktionsnedsättning. Den andra punkten föreskriver att innehållet ska återges oförändrat. I den tredje punkten föreskrivs att det ska anges hur innehållet har disponerats. Så som punkterna är utformade framstår den första punkten som oförenlig med den andra punkten. Det kan antas att ordet "innehållet" har olika betydelse i dessa punkter, kanske även i den tredje punkten.

Frågan bör övervägas under den fortsatta beredningen.

1 kap. 7 §

Lagrådet hänvisar till vad Lagrådet har anfört under rubriken "Allmänt".

2 kap. 1 §

Lagrådet hänvisar till vad Lagrådet har anfört under rubriken "Allmänt".

2 kap. 8 §

I paragrafen anges att vissa valda församlingar ska jämföras med myndigheter vid tillämpning av 2 kap.

Paragrafen är placerad i avsnittet om "Handling som förvaras hos myndighet", sedan begreppet myndighet har använts i några av de föregående paragraferna. Efter 8 § används åter begreppet myndighet i en rad paragrafer fram till avsnittet om allmänna handlingar hos enskilda organ.

Placeringen av 8 § är mindre lämplig. Paragrafen bör i stället placeras i det sammanhang där myndighetsbegreppet introduceras, dvs. i anslutning till 4 §. Alternativt kan bestämmelsen avsluta kapitlet. Under alla förhållanden bör bestämmelsen ha en egen rubrik, t.ex. "Med myndighet jämförda organ".

4 kap. 2 och 3 §§

I 2 § första stycket finns bestämmelser om att tryckta skrifter ska innehålla ursprungsuppgifter. I 2 § andra stycket görs undantag härifrån beträffande bild- och tillfällighetstryck. I 3 § anges vad som avses med bild- och tillfällighetstryck.

Genom att 3 § enbart innehåller en definition av bild- och tillfällighetstryck saknar innehållet i paragrafen sammanhang. Utformningen av bestämmelserna bör ta utgångspunkt i huvudregeln om att tryckta skrifter ska innehålla ursprungsuppgifter. Denna bör anges självständigt i en paragraf. Först i den följande paragrafen bör undantaget för bild- och tillfällighetstryck anges, varefter bild- och tillfällighetstryck kan definieras i anslutning härtill.

Eftersom bild- och tillfällighetstryck endast används i samband med undantaget från skyldigheten att sätta ut ursprungsuppgifter är frasen "i denna grundlag" överflödig.

4 kap. 5 §

Enligt 5 § ska den som bryter mot "2 § första eller andra stycket" straffas på sätt som anges i paragrafen. Samtidigt anges i författningss kommentaren att ändringarna endast är språkliga.

Emellertid kan konstateras att det i hittillsvarande lag hänvisas bara till 2 § första stycket. Det förfaller för övrigt oklart hur en utvidgning till det föreslagna andra stycket ska kunna tillämpas. Under föredragningen har upplysts att avsikten är att det straffbara området ska förbli oförändrat. Om Lagrådets synpunkter på 2 och 3 §§ godtas, bör straffbestämmelsen innehålla en hänvisning endast till 2 §.

Rubriken till 5 kap. 2 §

Före 2 §, som gäller ägare till periodisk skrift, finns rubriken "Behörighetskrav". Det kan konstateras att det i 2 § inte anges några behörighetskrav. Vid föredragningen har påpekats att det med stöd av 14 kap. 5 § föreskrivs behörighetskrav för ägare i 2 kap. 1 § tillämpningslagen. Det ändrar dock inte det förhållandet att det i 2 § inte föreskrivs några behörighetskrav.

Rubriken före 2 § bör flyttas till före 3 §.

5 kap. 3 §

I paragrafen anges behörighetskraven för utgivare.

De behörighetskrav som anges i paragrafen för en utgivare har i förhållande till nuvarande lag förändrats på så sätt att kravet på att utgivaren ska vara svensk medborgare slopas. Liksom i hittillsvarande lag ska utgivaren ha hemvist i Sverige. Vid föredragningen har dock upplysts att det alltså är en underförstådd förutsättning att utgivaren ska vara en fysisk person.

För att tydliggöra att det krävs att en utgivare ska vara en fysisk person bör detta uttryckligen anges i lagtexten. Första meningen kan då förslagsvis formuleras enligt följande:

En utgivare av en periodisk skrift ska vara en fysisk person med hemvist i Sverige.

5 kap. 12 §

Som ett led i den språkliga och strukturella översynen av tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen har i enlighet med kommitténs förslag vissa detaljbestämmelser om handläggningen av utgivning av periodisk skrift flyttats till vanlig lag. Regeringen delar kommitténs bedömning att bestämmelserna i 5 kap. 5 § fjärde stycket tredje meningen och femte stycket andra och tredje meningarna och sjätte stycket, 5 kap. 6 § andra stycket och 5 kap 8 § andra stycket tryckfrihetsförordningen kan flyttas till lag utan att det påverkar skyddet för tryckfriheten (lagrådsremissen s.105).

Lagrådet instämmer i uppfattningen att bestämmelser angående handläggningsfrågor av administrativ art lämpligen flyttas till tillämpningslagen. Lagrådet har emellertid en annan uppfattning än regeringen om vilka bestämmelser som kan flyttas till vanlig lag utan att det påverkar skyddet för tryckfriheten.

I 5 kap. 12 § första stycket första meningen föreskrivs att ett utgivningsbevis gäller i tio år. I andra meningen slås fast att beviset därefter upphör att gälla. Förslaget innebär en ändring av den hittillsvarande lagen där det i 5 § andra meningen föreskrivs: "Därefter förfaller beviset." I tredje meningen i gällande lydelse föreskrivs att beslut om att beviset ska anses förfallet vid tioårsperiodens utgång meddelas av den myndighet som avses i 4 §. Denna tredje mening slopas och tanken är att bestämmelser om fastställelsebeslut ska finnas i lag.

Bestämmelsen fick sin hittillsvarande lydelse genom lagstiftning 1998 i syfte att få ordning på vilka utgivningsbevis som vid varje tidpunkt gällde och som en ny ansökan skulle prövas mot i fråga om titel-skyddet. Regeringen ansåg att det inte var acceptabelt "att oanvända titlar på detta sätt hindrar eller i vart fall avsevärt försenar möjligheten att utnyttja tryck- och yttrandefriheten i periodiska skrifter" (prop. 1997/98:43 s.141).

Regeringen ansåg att den behöriga myndigheten genom ett särskilt beslut bör avgöra att beviset är förfallet. Först därefter bör skriften i ett sådant fall formellt sett förlora sin karaktär av periodisk (1 kap. 7 § första stycket tryckfrihetsförordningen).

Lagrådet kan konstatera att bestämmelserna tillkommit för att säkerställa att tryck- och yttrandefriheten i periodiska skrifter kan utnyttjas på ett effektivt sätt. Det är inte fråga om regler av rent formell karaktär. Till begreppet "förfaller" och den behöriga myndighetens skyldighet att fatta beslut i den frågan har knutits rättsverkningar. I 1 kap. 4 § andra stycket föreskrivs att har utgivningsbevis meddelats, anses skriften som periodisk till dess att beviset återkallas eller förklaras ha upphört. Skriften upphör inte att vara periodisk redan när beviset i och för sig förfaller utan först när det av Patent- och registreringsver-

ket (den behöriga myndigheten) har förklarats förfallet. Det innebär att ägaren, om han eller hon ger ut en periodisk skrift efter tioårsperiodens utgång men före Patent- och registreringsverkets beslut, gör sig skyldig till en ordningsförseelse enligt 5 kap. 12 § (5 kap.16 § i förslaget) genom att ge ut en periodisk skrift utan utgivningsbevis. Dessutom är ägaren i dessa fall enligt 8 kap. 2 § (8 kap. 3 § i förslaget) ansvarig för eventuella tryckfrihetsbrott. Jämför uttalandena i a. prop. s. 141 och 147.

Som framgått föreslås att även hittillsvarande 5 § sista stycket flyttas till tillämpningslagen. I bestämmelsen föreskrivs att om en ansökan om förnyelse har gjorts i rätt tid, fortsätter beviset, trots vad som sägs i fjärde och femte styckena, att gälla till dess att beslutet med anledning av ansökan har vunnit laga kraft. Denna bestämmelse tillsammans med paragrafens fjärde och sista stycken innebär att en tidskrift som ges ut periodiskt behåller sin karaktär av periodisk tidskrift i tryckfrihetsförordningens mening även under perioden för prövning av förnyelse av utgivningsbeviset. Först därefter tappar skriften sin grundlagsskyddade ställning. Eftersom förslaget inte syftar till att begränsa grundlagsskyddet för periodiska tidskrifter bör bestämmelsen finnas kvar i tryckfrihetsförordningen.

Lagrådet föreslår att 5 kap. 12 § får följande lydelse.

Ett utgivningsbevis gäller i tio år. Därefter upphör beviset att gälla. Ett beslut om att beviset ska anses ha upphört vid tioårsperiodens utgång meddelas av den myndighet som avses i 5 §. Beviset får förnyas efter ansökan av skriftens ägare, varje gång för tio år från utgången av den föregående tioårsperioden. Om ansökan om förnyelse har gjorts före tioårsperiodens utgång fortsätter beviset att gälla till dess att beslutet med anledning av ansökan har fått laga kraft.

Lagrådets förslag föranleder ändringar i tillämpningslagen.

5 kap. 13 §

I paragrafen anges i sju punkter de fall där ett utgivningsbevis får återkallas. Ett sådant fall är enligt andra punkten att äganderätten till skriften har övergått till någon som inte uppfyller föreskrivna behörighetsvillkor.

Såvitt Lagrådet kan finna föreskrivs i tryckfrihetsförordningen inga behörighetsvillkor för ägare utan dessa framgår enligt förslaget av 2 kap. 1 § tillämpningslagen. Punkten synes därför böra omformuleras, förslagsvis enligt följande.

2. Äganderätten till skriften har övergått till någon som inte uppfyller behörighetskrav som kan ha föreskrivits med stöd av denna grundlag.

5 kap. 14 §

I paragrafens andra stycke återkommer uttrycket "utgivningsbeviset har förklarats ha upphört att gälla". Genom de av Lagrådet föreslagna ändringarna i 5 kap. 12 § är det möjligt att direkt av tryckfrihetsförordningen utläsa vad uttrycket betyder. I annat fall behöver bestämmelsen förtydligas.

5 kap. 16 §

I paragrafen finns straffbestämmelser. Till böter döms enligt första punkten en ägare till en periodisk tidskrift som ges ut utan att utgivningsbevis finns eller utan att ägaren är behörig.

Det andra ledet ("utan att ägaren är behörig") bör omformuleras. Jämför vad Lagrådet har anfört i anslutning till 5 kap. 13 §.

7 kap.

Allmänt om strukturen i kapitlet

Kapitlet rubriceras "Tryckfrihetsbrott". Emellertid behandlas förutom tryckfrihetsbrott (2–20 §§) även meddelar- och anskaffarbrott (22 och 23 §§). Bl.a. dessa olika typer av brott kan prövas i ett tryckfrihetsmål (se 12 kap. 1 §).

Beträffande tryckfrihetsbrott används en systematik där det inledningsvis anges vad som utgör sådana brott (2–20 §§). Därefter anges att vad som i lag föreskrivs om påföljd för brott som anges i 2–20 §§ gäller även när brotten anses vara tryckfrihetsbrott (24 §).

Systematiken för meddelar- och anskaffarbrotten är en annan. Här anges för meddelarbrott att om någon genom visst förfarande gör sig skyldig till vissa uppräknade brott, "gäller vad som föreskrivs i lag om ansvar för det brottet". För anskaffarbrott finns en motsvarande föreskrift, dock att det då "gäller vad som föreskrivs i lag om det brottet". Tanken med dessa skrivningar är att vad som föreskrivs i lag beträffande frågor om skuld och påföljd ska gälla också för meddelar- och anskaffarbrott.

Strukturen i kapitlet framstår som mindre lyckad. För att tydligare ange att meddelar- och anskaffarbrott inte är att betrakta som tryckfrihetsbrott bör rubriken omformuleras, exempelvis till "Tryckfrihetsbrott samt meddelar- och anskaffarbrott".

Vidare bör den skiftande systematiken speglas även i paragrafernas ordning. Detta innebär att regler som hör till tryckfrihetsbrotten lämpligen flyttas så att de följer direkt på dessa. Avsnittet om påföljder och vissa särskilda rättsverkningar, som tas upp under rubriken "Ytterli-

gare bestämmelser om tryckfrihetsbrott” (24–29 §§), bör alltså flyttas så att det kommer omedelbart efter 21 §.

Det nu sagda har motsvarande betydelse för strukturen av 5 kap. yttrandefrihetsgrundlagen.

7 kap. 3 §

I paragrafen finns bestämmelser om förtal. I tredje stycket förekommer uttrycket ”han eller hon” på ett sådant sätt att det inte framgår vem som avses. Lagrådet förordar att uttrycket ersätts med ”den som har lämnat uppgiften”.

7 kap. 22 §

Paragrafen innehåller regler om brott av meddelare. I paragrafens första stycke finns en uppräkningslista av ett antal brott som kan utgöra meddelarbrott.

Beträffande tryckfrihetsbrotten i 2–20 §§ har brotten ordnats så att de följer den ordning som de tas upp i brottsbalken. Någon motsvarande överarbetning har inte skett beträffande uppräkningslistan i bestämmelsen om meddelarbrott.

För att upprätthålla konsekvens i lagstiftningen bör den ordning som används för tryckfrihetsbrotten också tillämpas för meddelarbrott.

Se vidare vad Lagrådet har anfört under rubriken ”Allmänt om strukturen i kapitlet”.

Det nu sagda gäller även beträffande uppräkningslistan i 5 kap. 4 § yttrandefrihetsgrundlagen.

7 kap. 23 §

I paragrafen behandlas brott av anskaffare.

För dessa brott ”gäller vad som föreskrivs i lag om det brottet”. Den angivna frasen bör samordnas med den som finns för brott av meddelare, ”gäller vad som föreskrivs i lag om ansvar för det brottet” (se ovan under ”Allmänt om strukturen i kapitlet”).

7 kap. 27 och 28 §§ samt 9 kap. 9 §

I 7 kap. 27 § regleras möjligheten för en domstol att besluta att ett brottsligt yttrande som finns i en sådan databas som omfattas av bilagereglerna i 1 kap. 5 och 6 §§ ska tas bort ur databasen. Samma möjlighet finns när preskription inträtt. Denna bestämmelse kompletteras av en straffbestämmelse i 28 §, enligt vilken den som i strid med en domstols beslut enligt 27 § inte tar bort ett yttrande ur en databas döms till böter eller fängelse i högst ett år.

Den som vid äventyr av straffansvar är skyldig att agera är alltså den som enligt domstolens beslut är skyldig att ta bort det brottsliga yttrandet från databasen. Även om denna person inte själv innehar databasen får han eller hon, i sin egenskap av ansvarig enligt 8 kap. tryckfrihetsförordningen, som regel antas ha sådan rådighet över innehållet att straffansvar för underlåtenhet bör kunna komma i fråga (se remissen s. 123).

För det fall det inte finns någon som är ansvarig för brottet eller den som ansvarar inte kan delges stämning i Sverige föreslås att domstol enligt 9 kap. 9 § ska kunna besluta att ett brottsligt yttrande ska tas bort ur databasen. En sådan ansökan ska enligt författningskommentaren riktas mot den som har faktisk möjlighet att efterkomma ett

beslut om borttagande, t.ex. den som sköter den faktiska driften av databasen.

De redovisade reglerna kan, även om det kan förutsättas ske endast undantagsvis, medföra att det finns en person som är ansvarig enligt 8 kap. tryckfrihetsförordningen men inte har sådan rådighet över databasen att domstolens föreläggande kan fullgöras. I den situationen kommer ett brottsligt yttrande att finnas kvar i databasen. Den skillnad som sålunda kan uppkomma beträffande borttagande av yttranden mellan fall där det finns en ansvarig person och fall där en sådan inte finns eller inte kan delges är inte tillfredsställande.

För att en sådan situation ska kunna undvikas bör det i det fortsatta arbetet övervägas en möjlighet att väcka särskild talan om borttagande av yttrandet mot den som har rådighet över databasen. En sådan möjlighet kan förslagsvis tas in i 9 kap. 9 § första stycket andra meningen och ges följande lydelse.

Detsamma gäller om den som har förelagts att ta bort yttrandet enligt 7 kap. 27 § inte kan följa föreläggandet eller om den som är ansvarig för brott inte kan delges stämning i Sverige.

8 kap. 12 §

I paragrafen behandlas vissa situationer enligt den s.k. ansvarskedjan.

Paragrafen bör inledas med orden "Om det finns en omständighet som enligt lag ..." för att bättre knyta an till avslutningen av bestämmelsen.

8 kap. 13 §

Enligt lydelsen av den hittillsvarande bestämmelsen (11 §) får hänsyn tas till en omständighet som enligt kapitlet skulle medföra att annan än den tilltalade hade att svara endast om omständigheten åberopas före huvudförhandlingen. I den nya lydelsen avses omständighet som medför att den tilltalade inte ska vara ansvarig. Bestämmelsen har alltså ändrats så att den gäller även om den tilltalade inte utpekar någon annan. Skälen till ändringen och vad den innebär bör utvecklas under den fortsatta beredningen.

9 kap. 2 §

Enligt paragrafens första mening är Justitiekanslern ensam åklagare i mål om tryckfrihetsbrott enligt 7 kap. 2–20 §§. Paragrafhänvisningen är överflödig, eftersom den avser samtliga tryckfrihetsbrott och det inte kan vara avsikten att i en framtid undanta något tryckfrihetsbrott från Justitiekanslerns exklusiva behörighet.

10 kap. 7–11 §§

Paragraferna innehåller bestämmelser om beslag. Bestämmelserna har sådan karaktär att det bör övervägas om de kan flyttas till tillämpningslagen.

11 kap. 3 och 4 §§

Enligt 3 § får, om ansvaret för brott har gått över på någon annan enligt 8 kap. 11 eller 12 §, krav på skadestånd även riktas mot den som skulle ha varit ansvarig, ”i den utsträckning skadestånd får dömas ut enligt lag”. I 4 § finns bestämmelser om skadeståndsansvar i vissa andra fall. Där föreskrivs att krav på skadestånd enligt

paragrafen får framställas ”om och i den omfattning anspråket kan göras gällande enligt lag”.

Det är svårt att uppfatta någon saklig skillnad mellan de citerade uttrycken. Om de är avsedda att ha samma innebörd, bör i klarhetens intresse paragraferna formuleras i närmare överensstämmelse med varandra.

12 kap. 2 §

Enligt paragrafen prövas tryckfrihetsmål av den tingsrätt inom vars domkrets länsstyrelsen har sitt säte. Formuleringen väcker frågan vilken länsstyrelse som avses. I den hittillsvarande bestämmelsen, 12 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen, används ordet ”länsstyrelse” i obestämd form. Det antyder en forumregel som utpekar tingsrätten i residensstaden som behörig när brottet har begåtts inom ett visst län.

Bestämmelsens utformning bör övervägas ytterligare under den fortsatta beredningen.

12 kap. 21 §

I paragrafen finns bestämmelser om juryprövning när talan om bl.a. skadestånd förs utan samband med åtal.

Utgångspunkten enligt första stycket första meningen är att jury ska delta vid prövning av talan som inte har samband med åtal. Om det i ett tryckfrihetsmål om ansvar för brott tidigare har prövats om brott föreligger ska, enligt andra meningen, samma fråga inte prövas på nytt. Motsvarande reglering gäller konfiskering och borttagande ur en databas.

Ordalydelsen av paragrafen tar uttryckligen sikte endast på omfattningen av prövningen; inte på den ordningen som ska tillämpas för prövningen. Paragrafen har dock, enligt vad som upplysts vid föredragningen, tolkats så att den också ger anvisningar om att jury inte behöver delta om ansvar för brott har prövats tidigare i ett tryckfrihetsmål.

Reglerna om när jury ska delta i prövningen av ett tryckfrihetsbrott är principiellt viktiga. Det bör därför uttryckligen av lagtexten framgå när en jury ska delta. Lagtexten bör utformas i enlighet härmed.

14 kap. 4 §

Enligt paragrafen gäller vad som föreskrivs i lag i fråga om internationellt rättsligt bistånd. I en andra mening föreskrivs att sådant bistånd inte får lämnas i strid med svenska allmänna rättsprinciper på det tryckfrihetsrättsliga området.

Som flera remissinstanser har påpekat framgår det inte av bestämmelsen vilka dessa rättsprinciper är. I författningskommentaren har ett antal principer redovisats. Emellertid är det fråga om en central del i regleringen och för tydlighets skull bör det anges uttömmande i lagtexten vilka allmänna rättsprinciper som avses.

14 kap. 5 §

Se vad Lagrådet har anfört under rubriken "Allmänt".

Förslaget till lag om ändring i yttrandefrihetsgrundlagen

1 kap. 1 §

Se vad Lagrådet har anfört under rubriken "Allmänt".

2 kap. 5 §

I paragrafen finns bestämmelser om efterforskningsförbud. Enligt andra stycket hindrar förbudet inte efterforskning när det behövs för åtal eller något annat ingripande mot den som avses där som inte står i strid med denna grundlag.

Utformningen med två på varandra följande relativsatser är otymplig och oklar. Lagrådet föreslår att den andra satsen görs om till en villkorsats: "om ingripandet inte står i strid med denna grundlag".

3 kap. 16 §

Paragrafen behandlar ursprungsmärkning av tekniska upptagningar. Rubriken till bestämmelsen är "Uppgifter om framställning".

En motsvarande bestämmelse om att även tryckta skrifter ska innehålla ursprungsuppgifter finns i 4 kap. 2 § tryckfrihetsförordningen. Denna bestämmelse har emellertid rubricerats "Ursprungsuppgifter".

Rubriksättningen av bestämmelserna bör samordnas.

4 kap. 2 §

Se vad Lagrådet anför under 5 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen.

4 kap. 7 §

Paragrafen innehåller straffbestämmelser. Till böter döms enligt första stycket den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 1 § första ”och” andra styckena.

Det förefaller vara möjligt att bryta mot föreskriften i det ena av styckena i 1 § utan att bryta mot föreskriften i det andra. Under den fortsatta bredningen bör övervägas om inte det citerade ordet ”och” bör ändras till ”eller”.

5 kap.

Se vad Lagrådet anför under 7 kap. tryckfrihetsförordningen.

5 kap. 4 §

Se vad Lagrådet anför under 7 kap. 22 § tryckfrihetsförordningen.

6 kap. 4 §

I paragrafen – liksom i den hittillsvarande bestämmelsen – förekommer ordet ”hemortsadress”. I 9 kap. 4 § har ordet ”hemortsadress” i den hittillsvarande bestämmelsen ändrats till ”hemvist”.

Om inte någon betydelskillnad är avsedd, förordar Lagrådet att ”hemvist”, som får anses vara mer etablerat, används även i den nu aktuella bestämmelsen.

6 kap. 6 och 7 §§

I paragraferna finns regler om att en utgivare inte kan hållas ansvarig för information i vissa databaser. Detta kallas i paragraferna ansvarsbegränsning. Bestämmelserna reglerar vissa fall då en utgivare ska vara fri från straffrättsligt ansvar. Det är därför mindre lämpligt att använda ordet begränsning, som antyder att ansvaret finns kvar, men i begränsad omfattning.

Uttrycket ansvarsbegränsning används enbart i 6 och 7 §§. Mot denna bakgrund behöver det inte presenteras som ett definierat uttryck och det bör strykas i 6 §. Inledningen av 7 § andra stycket bör omformuleras, förslagsvis enligt följande:

Trots vad som sägs i första stycket ska utgivaren hållas ansvarig om det inte görs antagligt att ...

7 kap. 7 §

I paragrafen hänvisas till 7 och 8 §§. Rätteligen ska hänvisningen avse 5 och 6 §§.

12 kap. 1 §

I paragrafen finns en hänvisning till 14 kap. 1–3 §§ tryckfrihetsförordningen med beskrivningar av dessa paragrafers innehåll.

Lagrådet konstaterar att beskrivningarna inte i alla avseenden motsvarar vad som faktiskt avhandlas i 14 kap. 1–3 §§. Lagrådet förordar att beskrivningarna formuleras i närmare överensstämmelse med rubrikerna till paragraferna i tryckfrihetsförordningen.

12 kap. 2 §

Lagrådet hänvisar till vad Lagrådet har anfört i anslutning till 14 kap. 4 § tryckfrihetsförordningen.

Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden

2 kap. 6 §

Lagrådets förslag till ny lydelse av 5 kap. 12 § tryckfrihetsförordningen föranleder anpassningar i förevarande paragraf.